

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΥ

- Η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη είναι ο ακρογωνιαίος λίθος όπου θα στηριχτεί το άτομο για να χαράξει την πορεία του μέσα στην κοινωνία και να αποκτήσει την αίσθηση της ψυχικής ευεξίας (Κουρμούση 2011).
- Η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης στοιχείων που συνιστούν το σύνολο της προσωπικότητας(Πρόγραμμα Σπουδών 2014).

Η κοινωνική ανάπτυξη έχει δύο πλευρές. Η μια πλευρά της κοινωνικής ανάπτυξης είναι η κοινωνικοποίηση των παιδιών, η διαδικασία κατά την οποία αποκτούν τα πρότυπα, τις αξίες και τη γνώση της κοινωνίας τους.

Η άλλη πλευρά της κοινωνικής ανάπτυξης είναι η διαμόρφωση της προσωπικότητας η διαδικασία μέσω της οποίας τα παιδιά καταλήγουν να αποκτήσουν τα δικά τους αποκλειστικά πρότυπα συναισθημάτων, σκέψης και συμπεριφοράς, σε ένα ευρύ φάσμα συνθηκών (Cole & Cole, 2001).

Στο Πρόγραμμα Σπουδών του 2014, η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη του νηπίου, αναπτύσσεται μέσω της :

- ⇒ Ταυτότητας
- ⇒ Αυτορρύθμισης
- ⇒ Προσωπικής ενδυνάμωσης
- ⇒ Κοινωνικών δεξιοτήτων
- ⇒ Κοινωνικής αλληλεπίδρασης

Ωστόσο, οι διάφορες έννοιες αλληλεπικαλύπτονται, όπως π.χ. η αυτορρύθμιση και η προσωπική ενδυνάμωση ή οι κοινωνικές δεξιότητες και η κοινωνική αλληλεπίδραση. Επομένως, πολλοί από τους στόχους μπορεί να εξυπηρετούν παράλληλα διαφορετικά περιεχόμενα.

Για παράδειγμα, η διαχείριση συναισθημάτων ενισχύει την αυτορρύθμιση και την προσωπική ενδυνάμωση.

Ταυτότητα

Η διαμόρφωση ταυτότητας αναφέρεται στην αυτοεπίγνωση και στο αίσθημα προσωπικής αξίας και αποτελεσματικότητας. Περιλαμβάνει την αναγνώριση, καθώς και τη θετική συναισθηματική επένδυση, των ατομικών χαρακτηριστικών (εξωτερική εμφάνιση, απόψεις, επιλογές) και της κοινωνικής πλαισίωσης. Όταν το παιδί έχει μια θετική εικόνα για τον εαυτό του, λειτουργεί με αυτονομία και αυτοπεποίθηση.

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αναγνωρίσουν προσωπικά τους χαρακτηριστικά, απόψεις, επιλογές
- Να αναπτύξουν το αίσθημα του «ανήκειν» (κοινωνική ταυτότητα)
- Να αποκτήσουν θετική αυτοεκτίμηση (αίσθημα αξίας & αποτελεσματικότητας)

Αυτορρύθμιση

Η αυτορρύθμιση αναφέρεται στη διαχείριση συναισθημάτων και στην οριοθέτηση της συμπεριφοράς μέσω της απόκτησης ηθικών αξιών. Αποτελεί βασική προϋπόθεση για την υγιή ψυχοκοινωνική λειτουργία του ατόμου και αναπτύσσεται κυρίως στην προσχολική ηλικία. Είναι σημαντικό να μάθουν τα παιδιά να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται τα συναισθήματα για να μπορούν να τα διαχειρισθούν.

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αναγνωρίζουν, να εκφράζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους
- Να οριοθετούν την συμπεριφορά τους
- Να αποκτήσουν ηθικές αξίες (ελευθερία, ειρήνη, υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, αλληλεγγύη..)

Ο εκπαιδευτικός με τις παρεμβάσεις του δείχνει να κατανοεί και να αποδέχεται τα συναισθήματα του παιδιού, οριοθετεί όμως με τρόπο σταθερό και συνεπή τη συμπεριφορά τους. Για παράδειγμα, δεν λέει «δεν πρέπει να θυμώνεις με τον φίλο σου» ή «πρέπει να αγαπάς όλα τα παιδιά» αλλά «μπορεί να έχεις δίκιο που θύμωσες αλλά δεν μπορείς να φέρεις έτσι» ή «μπορεί να μην έχεις τον χ φίλο αλλά στην ομάδα θα πρέπει να συνεργάζεστε».

Σχολιάζει αρνητικά δυσλειτουργικές συμπεριφορές, όχι όμως το ίδιο το παιδί και προτείνει εναλλακτικούς τρόπους συμπεριφοράς. Για παράδειγμα, δεν λέει «είσαι κακό παιδί» ή «δεν θα σε θέλουν τα παιδιά αν τα χτυπάς», αλλά «δεν επιτρέπεται να χτυπάς όταν θυμώνεις. Αν θέλεις πες τους το ή μην παίζεις μαζί τους. Αν είσαι πολύ θυμωμένος μπορείς να πας να χτυπήσεις δυνατά μια κούκλα, έναν σάκο, ένα μαξιλάρι και μετά θα μου πεις τι σε θύμωσε»

Προσωπική ενδυνάμωση

- Η προσωπική ενδυνάμωση συνδέεται με την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της ψυχικής ανθεκτικότητας των παιδιών. Αποσκοπεί στην υποστήριξη των παιδιών ως προς τη διαχείριση θεμάτων που τα απασχολούν σε αυτή την ηλικία, όπως η σεξουαλικότητα, η επιθετικότητα, οι ενδο-οικογενειακές σχέσεις, καθώς και στην καλλιέργεια των απαραίτητων δεξιοτήτων και στάσεων έτσι ώστε να μπορούν να προσαρμόζονται θετικά σε αγχογόνες καταστάσεις και σε αντίξοες συνθήκες ζωής.

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αντέχουν την αποστέρηση /αποτυχία
- Να διαχειρίζονται τις σχέσεις τους με την οικογένεια
- Να εξοικειωθούν με γεγονότα ζωής(απώλεια, διαζύγιο,..)
- Να διαπαιδαγωγηθούν σε θέματα σεξουαλικότητας

Ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί και ενθαρρύνει τα παιδιά στην αποτελεσματική διαχείριση δυσκολιών που συμβαίνουν στην καθημερινότητα, όπως π.χ. η αποτυχία, η αποστέρηση, η αδελφική αντιπαλότητα ή και πιο αγχογόνων καταστάσεων όπως ο θάνατος οικείου προσώπου, το διαζύγιο γονιών κ.α. Παρέχει στήριξη στα παιδιά όταν αντιμετωπίζουν κάποια δύσκολα γεγονότα ζωής και οργανώνει δραστηριότητες με στόχο την εξοικείωση των παιδιών με παρόμοια θέματα (π.χ. ασθένεια, απώλειες στη ζωή).

Κοινωνικές δεξιότητες

Ένας από τους βασικούς στόχους της προσχολικής αγωγής είναι η λειτουργία των παιδιών στα πλαίσια της ομάδας. Στο νηπιαγωγείο τα παιδιά μαθαίνουν να λειτουργούν με σχετική αυτονομία αλλά και σε συνάρτηση με το συγκεκριμένο πλαίσιο. Ασκούνται σε θέματα και παράλληλα μαθαίνουν να συνυπάρχουν με τους άλλους.

Ποιές είναι:

- Η αυτοεξυπηρέτηση,
- Η λήψη αποφάσεων,
- Η συμμόρφωση σε κανόνες που ορίζονται από την ομάδα,
- Η ενσυναίσθηση,
- Η διαχείριση συγκρούσεων,
- Η κατανόηση των συνεπειών των λόγων και πράξεων τους,
- Η ικανότητα για προσεχτική ακρόαση του συνομιλητή,
- Η κατανόηση λεκτικών και εξωλεκτικών σημάτων επικοινωνίας, όπως χειρονομίες, εκφράσεις προσώπου.

Κατά την **ενεργητική ακρόαση**, σύμφωνα με τον Μπακιρτζή (2002) οι συμμετέχοντες συγκεντρώνονται ο ένας στον άλλο, μοιράζονται σκέψεις και συναισθήματα σχετικά με αυτά που βιώνουν.

Ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα του ατόμου να μπαίνει στην θέση του άλλου και να βιώνει τα συναισθήματα που εκδηλώνει ο συνομιλητής του (Gottman 2000). Ερευνες στο χώρο της ψυχολογίας υπέδειξαν ότι τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας μπορούν να αναγνωρίσουν την συναισθηματική κατάσταση ενός άλλου ατόμου καθώς και ποιες καταστάσεις προκαλούν τα συγκεκριμένα συναισθήματα .

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αυτονομηθούν
- Να επιλύουν συγκρούσεις
- Να αποκτήσουν ενσυναίσθηση
- Να ακολουθούν κανόνες

Κοινωνική αλληλεπίδραση

Η ενεργητική συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες και η διαμόρφωση προσωπικών σχέσεων είναι εξίσου σημαντικές για ένα κοινωνικό άτομο. Προκειμένου να λειτουργεί συλλογικά είναι σημαντικό να μπορεί να αποδέχεται τη διαφορετικότητα, να μοιράζεται, να συνεργάζεται. Επίσης θα πρέπει να διαφοροποιεί τις σχέσεις του και να επιλέγει τα άτομα με τα οποία διαμορφώνει μια πιο προσωπική σχέση.

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να αποδέχονται τη διαφορετικότητα
- Να συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες
- Να δημιουργήσουν προσωπικές σχέσεις
- Να μοιράζονται,
- Να μαθαίνουν τον διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας σε διαφορετικά πλαίσια,
- Να συνεργάζονται,
- Να παίζουν καλά με τους άλλους...

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Η προσωπική & κοινωνική ανάπτυξη προωθείται όταν:

- Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί μια **προσωπική σχέση** με το κάθε παιδί η οποία εμπνέει ασφάλεια, εμπιστοσύνη και αποδοχή
- Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως **πρότυπο** για τα παιδιά.
- Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως **διαμεσολαβητής** στην προσπάθεια του παιδιού να εκφρασθεί, να επικοινωνήσει, να ανταποκριθεί στα διάφορα ερεθίσματα.
- Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως **εμπυχωτής της ομάδας**. Διευκολύνει την έκφραση και την επικοινωνία κάνοντας ερωτήσεις ανοιχτές ή διευκρινιστικές, αναδιατυπώνοντας, δίνοντας πληροφορίες και κάνοντας προτάσεις που προωθούν την αλληλεπίδραση και τον προβληματισμό
- Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως **σύμβουλος** που κατανοεί τις ανάγκες του κάθε παιδιού και μπορεί να παρέχει την ανάλογη στήριξη.

Τεχνικές υποστήριξης της προσωπικής και κοινωνικής ανάπτυξης

1.Ενθάρρυνση.

Η ενθάρρυνση του παιδιού από ένα σημαντικό πρόσωπο αποτελεί κύρια πηγή κινητοποίησης και το ενισχύει στην προσπάθεια του να αντιμετωπίσει την ανασφάλεια, τον φόβο αποτυχίας ή απόρριψης.

Ο εκπαιδευτικός επισημαίνει τα θετικά στις εργασίες ή στη συμπεριφορά του κάθε παιδιού και τονίζει την πρόοδο του.. Η ενθάρρυνση μπορεί να είναι λεκτική, με σχόλια όπως « τα καταφέρνεις πολύ καλά, συνέχισε», «είναι πολύ ενδιαφέρον αυτό που λες/κάνεις» ή και μη λεκτική, με ένα νεύμα ή ένα χαμόγελο.

Παράδειγμα

Ένα παιδί ζητάει από τη νηπιαγωγό να του σχεδιάσει ένα ποδήλατο γιατί δεν τα καταφέρνει. Η νηπιαγωγός μπορεί να το ενθαρρύνει να συνεχίσει το σχέδιο του με διάφορους τρόπους όπως:

- Να του κάνει λεκτικά σχόλια: «νομίζω ότι τα κατάφερες πολύ καλά στο σχέδιο κι είμαι σίγουρη ότι μπορείς να το κάνεις»
- Να του δώσει ιδέες: «για δοκίμασε να κάνεις πρώτα τις ρόδες κι ύστερα να τις ενώσεις»
- Να του υπενθυμίσει άλλα σχέδια που έκανε «προχθές είχες κάνει κάτι ακόμη πιο δύσκολο»
- Να του επισημάνει την βελτίωση του στο σχέδιο δείχνοντας τον ατομικό του φάκελο: «κοίταξε στην αρχή της χρονιάς πόσο δυσκολευόσουν. Νομίζω ότι όσο πας και κάνεις πιο δύσκολα πράγματα»

Το παιδί συνεχίζει και όταν τελειώνει ρωτάει «το έκανα καλό;» Η νηπιαγωγός σχολιάζει «είναι η πρώτη φορά που το δοκίμασες και τα κατάφερες πολύ καλά. Νομίζω ότι την επόμενη φορά θα είναι ευκολότερο».

2.Ενίσχυση-επιβράβευση .ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά στην προσπάθεια που καταβάλουν αλλά επίσης τα ενισχύει ως προς το αποτέλεσμα συνδέοντας έτσι μια πράξη με τις συνέπειες της και μια δραστηριότητα με το αποτέλεσμα.

3.Χρήση εκφραστικών μέσων .τα παιδιά αυτής της ηλικίας εκφράζονται αυθόρμητα μέσα από το παιχνίδι, το σχέδιο, τις διάφορες μορφές θεάτρου, την κίνηση, την μουσική.

4.Το παραμύθι .τα παραμύθια αρέσουν στα παιδιά και αποτελούν ένα σπουδαίο μέσο μάθησης εκτόνωσης, στήριξης. τα παιδιά ταυτίζονται με τους ήρωες, προβληματίζονται, αισθάνονται και βιώνουν ότι και ο ίδιος ο ήρωας.

5.Συζήτηση- Ενεργητική ακρόαση .Με τη συζήτηση στην ομάδα γίνεται ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών προκειμένου να πάρουν τα παιδιά αποφάσεις, να κατανοήσουν καλλίτερα ένα θέμα, να διεργασθούν τις σκέψεις και τα συναισθήματα τους. Αντιστοίχως, η ικανότητα ενεργητικής ακρόασης αποτελεί βασική προϋπόθεση μιας καλής επικοινωνίας σε όλες τις σχέσεις.

Χρησιμοποιεί:

- Τις ανοιχτές ερωτήσεις έτσι ώστε να έρθουν στην επιφάνεια σκέψεις, γνώσεις, εμπειρίες, συναισθήματα και βαθμιαία συνεχίζει με διευκρινιστικές ερωτήσεις που προσανατολίζουν στον συγκεκριμένο στόχο.
- Την περίληψη των λεγόμενων του παιδιού
- Την επανάληψη των λόγων,ιδέας,σκέψης του παιδιού
- Την παράφραση αυτών που ειπώθηκαν απο το παιδί με λόγια της νηπιαγωγού

Σύνδεση σχολείου-οικογένειας

Η συνεργασία του εκπαιδευτικού με την οικογένεια έχει ιδιαίτερη σημασία για την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού διότι:

- Δημιουργείται ένα αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης τόσο στο παιδί όσο και στους γονείς.
- Η αμοιβαία ενημέρωση βοηθάει στην καλλίτερη κατανόηση του παιδιού.
- Η αναγνώριση και κατανόηση της ιδιαιτερότητας της κάθε οικογένειας βοηθάει στη διαμόρφωση των κατάλληλων στόχων, προσδοκιών και τρόπων αντιμετώπισης.
- Η άσκηση σε δεξιότητες στα δύο περιβάλλοντα είναι πιο αποτελεσματική.

Αναλυτικότερα,ο **εκπαιδευτικός**:

A) Υποστηρίζει και ενισχύει τις ενδοοικογενειακές σχέσεις

B) Συνεργάζεται με τους γονείς για την επίτευξη των στόχων της προσωπικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί **υποστηρικτικά ως προς τις ενδοοικογενειακές σχέσεις με δύο τρόπους:**

α) Ενδυνάμωση των γονιών ως προς τον γονικό τους ρόλο.

β)Στήριξη του παιδιού στη διεργασία θεμάτων που αφορούν τις ενδοοικογενειακές σχέσεις.

α) Ενδυνάμωση των γονιών ως προς τον γονικό τους ρόλο.

Συγκεκριμένα:

- Στις ατομικές συναντήσεις περιγράφει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και δυνατότητες του παιδιού, τονίζει θετικά συναισθήματα και εμπειρίες που έχει αναφέρει το παιδί σε σχέση με τις οικογενειακές δραστηριότητες. Με αμοιβαία ανταλλαγή απόψεων ορίζουν στόχους για την περαιτέρω πορεία του. Όταν διαπιστώνονται κάποιες δυσκολίες του παιδιού, δεν ενοχοποιεί τους γονείς αποδίδοντας του την αιτιολογία ή έχοντας υπερβολικές απαιτήσεις από αυτούς.
- Στις ομαδικές συναντήσεις αναφέρεται στο σχολικό πρόγραμμα και στον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο μπορεί ο κάθε γονιός να συμβάλει σε αυτό. Ενημερώνει τους γονείς για τις αναπτυξιακά αναμενόμενες συμπεριφορές των παιδιών αυτής της ηλικίας και τις κατάλληλες τεχνικές για την ενίσχυση της ανάπτυξης τους έτσι ώστε να ενδυναμώνονται στον γονικό τους ρόλο.

β)Στήριξη του παιδιού στη διεργασία θεμάτων που αφορούν τις ενδοοικογενειακές σχέσεις.

Ο εκπαιδευτικός οργανώνει δραστηριότητες με θέματα σχετικά με την οικογένεια. Γίνεται αναφορά σε διαφορετικές δομές οικογένειας έτσι ώστε όλα τα παιδιά να αισθάνονται άνετα με τη δική τους. Προτείνει διάφορα εκφραστικά μέσα προκειμένου τα παιδιά να αναφέρουν και να μοιρασθούν ευχάριστες εμπειρίες και συναισθήματα αλλά και εντάσεις και αρνητικά συναισθήματα που συμβαίνουν στην καθημερινότητα.

B) Συνεργάζεται με τους γονείς για την επίτευξη των στόχων της προσωπικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να εμπλέξει **τους γονείς** στην προώθηση της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού προτείνοντας τους ποικίλες δραστηριότητες με διαφορετικούς στόχους, όπως:

Σε σχέση με τη **διαμόρφωση ταυτότητας** τους προτείνει να:

- Αναφέρονται στη δική τους παιδική ηλικία και τις διαφορετικές εμπειρίες τους καθώς μεγαλώνουν.
- Αναφέρονται σε συγγενείς και φίλους της οικογένειας.
- Σχολιάζουν θετικά τις παρατηρήσεις των παιδιών για χαρακτηριστικά άλλων ανθρώπων ή και των ίδιων επισημαίνοντας την ιδιαιτερότητα του καθένα.
- Επισημαίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, τις προτιμήσεις, τις ικανότητες και δυσκολίες του σε σχέση με άλλα παιδιά ή και τα αδέλφια του.
- Τονίζουν τις ικανότητες του και την ικανοποίηση τους από το ίδιο και τα επιτεύγματα του.

Σε σχέση με την **αυτορρύθμιση/προσωπική ενδυνάμωση**, τους προτείνει να:

- Μιλούν για τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους, ιδιαίτερα σε περιστάσεις που τους προκαλούν θλίψη, αλλά και για τον τρόπο που τις αντιμετωπίζουν.
- Ενθαρρύνουν το παιδί να μιλάει για τα συναισθήματα του όταν συμβαίνει ένα ευχάριστο ή δυσάρεστο γεγονός (π.χ. σύγκρουση) και το καθησυχάζουν ως προς τις συνέπειες.
- Διαβάζουν ιστορίες με το παιδί και αναρωτιούνται από κοινού πώς μπορεί να αισθάνονται οι ήρωες και γιατί ή τι θα έκαναν στη θέση τους.
- Ορίζουν μαζί με το παιδί κανόνες και κάποιες ρουτίνες.
- Βοηθούν το παιδί στον αυτοέλεγχο μιλώντας με ηρεμία και τους βοηθούν να εναλλάσσουν τις έντονες δραστηριότητες με πιο ήρεμες.
- Αφιερώνουν κάποιο χρόνο σε κάθε παιδί ξεχωριστά κάνοντας κάποια δραστηριότητα μαζί του ή συζητώντας.

Σε σχέση με **κοινωνικές δεξιότητες/κοινωνική αλληλεπίδραση**, τους προτείνει να:

- Προτρέπουν το παιδί να αυτοεξυπηρετείται (στο ντύσιμο, καθαριότητα, φαγητό).
- Ζητούν από το παιδί να συμμετέχει με όποιο τρόπο μπορεί σε οικογενειακές δραστηριότητες και υποχρεώσεις (π.χ. στρώσιμο τραπεζιού, ψώνια, συμμαζέμα).
- Αφήνουν τα παιδιά να τα βγάζουν πέρα μόνα τους στις σχέσεις με τα αδέρφια ή και άλλα παιδιά και όταν παρεμβαίνουν, τα βοηθούν να βρουν μια λύση χωρίς να πάρουν θέση.
- Δίνουν ευκαιρίες στο παιδί να παίξει με άλλα παιδιά.
- Ζητούν από το παιδί να τους μιλήσει για τις δραστηριότητες στο σχολείο και για τους φίλους που έχει.
- Σχεδιάζουν από κοινού δραστηριότητες για τον ελεύθερο χρόνο τους.
- Διατηρούν κάποιες ρουτίνες κατά τον αποχωρισμό από το παιδί γιατί αυτό το καθησυχάζει.
- Διατηρούν μια φιλική σχέση με τον εκπαιδευτικό.

Το άγχος του αποχωρισμού

Κάποια παιδιά για μεγαλύτερο ή μικρότερο διάστημα μπορεί να κλαίνει, άλλα μπορεί να εμφανίσουν δυσκολίες στον ύπνο, να γίνονται επιθετικά ή μελαγχολικά, να παρουσιάζουν αλλαγές στις διατροφικές τους συνήθειες ή να παλινδρομούν σε συμπεριφορές που είχαν σε μικρότερες ηλικίες. Τι μπορούν να κάνουν οι νηπιαγωγοί για να διευκολύνουν την προσαρμογή του παιδιού;

- Το παιδί που φοιτά για πρώτη φορά στο σχολείο είναι σημαντικό να νιώσει το ενδιαφέρον και την κατανόηση του δασκάλου.
- Πολύ βοηθητικό είναι το να φτιάξετε μαζί με το παιδί ένα πλάνο για την πρώτη μέρα συμπεριλαμβάνοντας βήμα-βήμα το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει. Επειδή τα παιδιά της πρώτης παιδικής ηλικίας δεν έχουν κατακτήσει ακόμα μια ανεπτυγμένη αίσθηση του χρόνου είναι καλό να χρησιμοποιείτε συγκεκριμένα ορόσημα από τη ρουτίνα τους (π.χ. το μεσημεριανό φαγητό).
- Για να βοηθήσουμε ένα παιδί να αποχωριστεί ευκολότερα το γονιό είναι βοηθητικό να χρησιμοποιηθεί το δυναμικό της ομάδας της τάξης για να ενταχθεί το παιδί πιο εύκολα στο σχολικό περιβάλλον.

- Επίσης, ένα αγαπημένο αντικείμενο του παιδιού (π.χ. κάποιο αρκουδάκι), το οποίο θα το συντροφεύει στο νηπιαγωγείο, θα μπορούσε να συμβάλλει στη μείωση του άγχους του και την ομαλότερη προσαρμογή του. το αντικείμενο αυτό, το οποίο ορισμένοι ειδικοί ονομάζουν μεταβατικό αντικείμενο, λειτουργεί κατά κάποιον τρόπο σαν υποκατάστατο της μητέρας και εμπνέει στο παιδί σιγουριά και ασφάλεια.
- Η μητέρα είναι πολύ σημαντικό να παραμείνει ψύχραιμη, να αφήσει το παιδί να εκδηλώσει τα συναισθήματά του και στη συνέχεια να το καθησυχάσει και να το διαβεβαιώσει για την επιστροφή της. όσο περισσότερο παρατείνεται η διαδικασία του αποχωρισμού, τόσο πιο δύσκολη είναι και η ολοκλήρωσή του.
- Το παιχνίδι με τους συμμαθητές μπορεί να δημιουργήσει ένα αίσθημα ασφάλειας, ενσωμάτωσης και αποδοχής.
- Μέσω του παιχνιδιού μπορείτε να συζητήσετε για υποθετικά σενάρια που αφορούν τη σχολική ζωή «τι θα έκανε κάποιος αν....», φροντίζοντας όμως να μην υπερφορτωθεί το παιδί με περιττές πληροφορίες και λαμβάνοντας υπόψη τους δικούς του προβληματισμούς και όχι τις δικές μας ανησυχίες.

Στρατηγικές για την αποτελεσματική χρήση των Κανόνων λειτουργίας της τάξης

- Από την αρχή της χρονιάς, η /ο νηπιαγωγός σε συνεργασία με τα παιδιά ορίζει τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς.
- Θετική διατύπωση των κανόνων -ο κανόνας «μη μιλάτε μεταξύ σας όταν δουλεύετε» θα μπορούσε να διατυπωθεί «Συγκεντρώνομαι σε αυτά που έχω να κάνω».
- Ο/η νηπιαγωγός διδάσκει τους κανόνες στα παιδιά. Τα προβλήματα συμπεριφοράς πολύ συχνά αντιμετωπίζονται με υπενθύμιση των κανόνων της τάξης.
- Η σαφής διδασκαλία των κανόνων είναι μία διαδικασία που βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν την λειτουργία των κανόνων.
- Ο /η νηπιαγωγός ορίζει το σύστημα των θετικών και αρνητικών συνεπειών από την εφαρμογή ή παραβίαση των κανόνων μετά από σχετική συζήτηση με τους μαθητές
- Ο /η νηπιαγωγός υπενθυμίζει τους κανόνες είτε γραπτά ή προφορικά συχνά.

Διδακτικές προτάσεις για την Καλλιέργεια της Δεξιότητας Διαλόγου- Συζήτησης

Ποιήματα-Τραγούδια για τήρηση των κανόνων συνομιλίας:

- Δε διακόπτω δεν είναι σωστό,σαν μιλούν οι άλλοι να μιλώ κι εγώ.
- Πλυντήριο γυρνά, τα λόγια μας μασά, τα κάνει μια μπουγάδα και δεν έχουν γυαλάδα.
- Τα αυτάκια μου ανοιχτά, ακούω προσεκτικά, οι άλλοι τι θα πουν, αν όλοι συμφωνούν, να κάνω ερωτήσεις, να πάρω απαντήσεις.
- Περιμένω τη σειρά μου, έχω ανοίξει και τα αυτιά μου
- Σκέφτομαι τι λένε οι άλλοι, μήπως έχω γνώμη άλλη.
- Μια ρόδα είναι και κυλά, η γλώσσα μας δε σταματά,Ελάτε μπείτε στη σειρά, για να τα πούμε μια χαρά.

- Ποιήματα-Τραγούδια για έννοιες που αφορούν το Διάλογο-Συζήτηση
- Σκέφτομαι το ίδιο, κάτι τέτοιο ήθελα να πω, Έχω την ίδια γνώμη, νομίζω συμφωνώ.
Και αντίθετα
- Δε σκέφτομαι το ίδιο, άλλο ήθελα να πω, Έχω μια άλλη γνώμη, νομίζω διαφωνώ.
- Περιμένω τη σειρά μου, να μιλήσω και εγώ, Ν ακούσω και τους φίλους, να δω αν συμφωνώ .
- Θέλω να σε πείσω, μα δεν ξέρω αν μπορώ. πρέπει πρώτα να σου δείξω, πόσο δίκιο έχω εγώ Και αν αυτό που λέω, σου φαίνεται σωστό. Πες το καλέ μου φίλε, «μαζί σου συμφωνώ».
- Ωραία μας τα είπες, μια χαρά τα λες, Για άκουσε και μένα, προσεκτικά αν θες
Δεν έχω την ίδια γνώμη, τα σκέφτομαι αλλιώς, Διαφωνώ μαζί σου, μα όχι διαρκώς!!

Καλλιέργεια της δεξιότητας επίλυσης Συγκρούσεων

- Συζήτηση στην ομάδα και ορισμός των κανόνων συμπεριφοράς καθώς και των συνεπειών από την παραβίαση των κανόνων. Δημιουργία Πίνακα αναφοράς με τους κανόνες.
- Τεχνική: Το καμπανάκι του θεάτρου. 1ο καμπανάκι: η ομάδα σε προειδοποιεί. 2ο καμπανάκι: η ομάδα προσωρινά σε απομονώνει στη γωνιά ηρεμίας για περισυλλογή και ρύθμιση της συμπεριφοράς. 3ο καμπανάκι: η ομάδα σε αποκλείει από αγαπημένες δραστηριότητες όπως παιχνίδι στον υπολογιστή, στην αυλή, κλπ.
- Τεχνική καρτών: Πράσινη, κίτρινη, κόκκινη
- Ειρηνοποιός: Καταμερισμός εξουσίας του εκπαιδευτικού. Πίνακας υπευθυνοτήτων και ορισμός ειρηνοποιού και βοηθού ειρηνοποιού. Ο ρόλος εστιάζεται στην επίλυση κυρίως μικροδιαφορών. Απαιτείται η εξάσκηση των παιδιών μέσα από δραστηριότητες διαχείρισης συναισθημάτων και ενσυναίσθησης.

Αμοιβαίο συμβόλαιο συμπεριφοράς(Παπαδημητρίου Άρτεμις)

Ορισμός: γραπτή συμφωνία ανάμεσα στη δασκάλα και το παιδί που προσδιορίζει με ακρίβεια ποιες συμπεριφορές επιβραβεύονται και ποιες ενισχύσεις προσφέρονται όταν το παιδί συμπεριφερθεί κατάλληλα

Στόχος: η επανάληψη της κατάλληλης συμπεριφοράς

Συνθήκες: ατομικά, ομαδικά

Πλεονεκτήματα: Είναι μία τεχνική που διδάσκει στα παιδιά:

- (α) να αναπτύσσουν αυτοέλεγχο και υπευθυνότητα για την συμπεριφορά τους με τη χρήση της γραπτής συμφωνίας, και
- (β) να διαπραγματεύονται και να συμβιβάζονται με τις απαιτήσεις των άλλων και να ρυθμίζουν την συμπεριφορά τους σύμφωνα με καθορισμένα κριτήρια.

Θέματα προς επεξεργασία

- Θέσπιση κανόνων συμπεριφοράς
- Ανυπομονησία-διαχείριση της αναμονής
- Έλλειψη προσοχής-ενίσχυση της προσοχής
- Διαχείριση των αποσπάσεων
- Διαχείριση της απογοήτευσης
- Διαχείριση του θυμού
- Σεβασμός στις ανάγκες των άλλων-Παροχή βοήθειας στους άλλους(μοιράζομαι,νοιάζομαι,...)
- Μέλος μιας παρέας
- Επίλυση προβλημάτων
- Διαχείριση -αποφυγή των συγκρούσεων
- Ενεργητική ακρόαση
- Διαχείριση του φόβου

